

Čāpuļos, kur mākoņi šķiras

Paslēpies koku ielokā un neviena netraucēts, Kandavas–Kuldīgas ceļa malā dieva mierā dus Čāpuļu svētkalns – seno kuršu lūgšanu vieta, kurā darbojas smalkas fizikālas likumsakarības. Čāpuļu lūgšanu kalns atrodas Zemes garozas tektoniskās plātnes lūzuma vietā. Tas no vienas vietas ir zibeņu sasperts. Vietējie stāsta, ka šajā vietā laika apstākļi vienmēr ir mazliet jocīgi, bet senču elkdievības joprojām sargā kalnu.

VIJJA HAUKA FOTO: AIGARS HIBNERIS

Par Čāpuļu elku kalnu kļīst runas, ka smalko matēriju starojums tajā esot gandrīz ar roku aptaustāms. Kāda meitene, kas jūt enerģijas, uzkāpusi kalnā, vairākas reizes zaudējusi samaņu – pilnībā atslēgusies no realitātes. Vēlāk teikusi, ka kalnā jutusi spēcīgu, labu strāvotumu.

No Kandavas vēstures

Pa seno kuršu svētvietām Kandavas pusē mūs sola izvadāt novada muzeja vēsturnieks Agris Dzenis. Kandava ir kā atdzīvojušies veclaicīga skatu kartīte – namiņi no piparkūkām taisīti, bruģis no bonbongām *Jūras akmeņtiņi*. Kandavas nosaukums *Candowe* rakstiski pirmo reizi minēts miera līgumā, kas noslēgts 1230. gada nogalē starp deviņiem Austrumkursas pilsnovadiem, Rīgas arhibīskapiju un

Zobenbrāļu bruņinieku ordeni. Vēlāk Kandava kļuva par Livonijas bruņinieku ordeņa kopas mītni. 19. gadsimta nogalē pēc lieliem ugunsgrēkiem miestā sāka būvēt mūra namus, nobruģēja ielas, uzstādīja laternas un iekārtoja publisko parku Bruņinieku pilskalnā. Tādu mēs Kandavu varam skatīt līdz pat šai dienai. Burvīga mazpilsēta – atbrauciet un baudiet!

No muzeja ēkas, kas reiz bijusi diakonišu (padzīvojušu jaunavu un atraitņu) slimnīca, Vācu vecāku pamatskola un PSRS valsts bankas nodaļa, neliekoties ne zinīs par stipro lietu, iznāk gara auguma puisis. Agris Dzenis paralēli vēsturnieka profesijai ir nopietni aizrāvēs ar okultisma un pirmatnējās pasaules uztveres studijām. “Kurzeme ir bagātīga ar senajām svētvietām, taču pagaidām mēs, lai kā arī pūlētos, nespējam atklāt to īsteno nozīmi,” it kā atvainojas vēsturnieks.

Kurzemē līdz 14. gadsimtam blakus lielākajai daļai pilskalnu atradās

svētkalni (baznīckalni, elku kalni) – dabiski veidoti vai cilvēku roku apdarināti pusapaļi uzkalniņi. Kandavas novadā ir divi tādi. Abavas labajā krastā blakus Čāpuļu pilskalnā atrodas tā dēvētais Lūgšanu kalns.

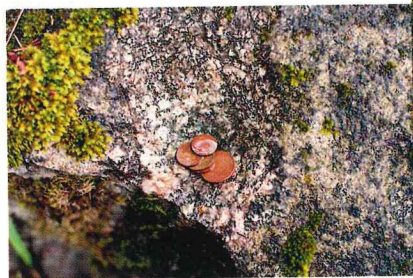
Matkules Baznīckalns atrodas 200 metru no Buses pilskalna Imulas upītes otrā krastā. Lai gan Kandavas Senču pilskalna tiešā tuvumā svētkalns nav atrasts, ir saglabājušās vēstures liecības par tā saukto upura

VIETA Čāpuļu pilskalns

vietu mežinā pie Karumu mājām, aptuveni kilometra attālumā no pilskalna uz Līgciema pusi. Agris stāsta, ka šī senā svētvietā ir zudusi. Ap 1894. gadu tur vēl atradies izpostīts akmeņu krāvējs, bet 1935. gadā pāri palikusi vienīgi ovāla bedre. Kāds ir bijis šis akmeņu krāvējs – uzkalniņš vai akmeņu izkārtojums –, to vairs nav iespējams noskaidrot.

SASPERTAIS KALNS. Kalns ar magnētisku spēku pievelk zibeni. Pērkonu laikā svētkalns burtiski deg baltās liesmās. Čāpuļu saimniece Irēna Fomina izrāda senās kulta vietas.

Kalns kā pasaules centrs

No 11. līdz 13. gadsimtam kuršu apdzīvotais Čāpuļu pilskalns un Lūgšanu kalns (dažos avotos – Upurkalns), kas turpat blakus, atrodas pie Čāpuļu saimniece Irēna Fomina. Puf, puf – tālumā atskan blikšķi. Dzīvesbiedrs esot devies pīļu medībās. Tieši viņš visvairāk rūpējoties par svētkalniņu, kas pēc Latvijas neatkarības atgūšanas nonācis Čāpuļu saimnieku īpašumā.

Irēna ir priecīga, ka var mums izrādīt seno svētkalnu, un mēs tūlīt pat, bruņojoties ar lietusmēteļiem un gumijas zābakiem, dodamies kalna virzienā. “Mēs ar Sabiles vīniem konkurējam,” triec Irēna, metot ar galvu uz vīnogulāju pusi, kas griezdamies aug svētā kalna nogāzē. Uz veciem akmens pamatiem būvētas mājas pakājē ir diķis ar laipām un ūdensrozēm. Māju uzcēlis abu dēls. Tādu laimi – dzīvot viducī starp senču pilskalnu un svētvietu! Lēzena taciņa ved cauri pasakainam mežam. Kamēr kāp, ir laiks pārdomām. Vārgulīgi, trausli ozoliņi drebinās lietū. Tos gar taciņas malu sastādījis Čāpuļu-

šu saimnieks Māris ar dēlu. Tikmēr Agris pastāsta, ka Čāpuļu pilskalns neesot arheoloģiski izpētīts, vienīgi zināms, ka tas pieder vēlinajam dzelzs laikmetam. Tam ir kuršu pilskalniem raksturīgās aprises – vaļņi, kas nodrošināja aizsardzību. Uzbrucēji esot bijuši somugri. “Kurzemes somugri bija libieši. Jaunākie pētījumi liecina: tie paši vendi. Jaunākā teorija par etniskajiem procesiem šajā teritorijā skaidro, ka, sākot ar 11. gadsimtu, kurši izspieda vendus no Kurzemes, tāpēc viņi pārcēlās uz Daugavas un Gaujas lejteci. Gaujas baseina vistālākā vieta, līdz kurai vendi aizgāja, ir Cēsis, kuru senais nosaukums ir *Venden*. Tātad pētnieki secinājuši, ka Vidzemes libieši bija vendi.”

Lapegles izpletušas zarus kā vēdekļus. Maigi zaļās lapas atgādina kuplu un kārtainu balerīnas tērpu. “Spēcīgs kalns, cilvēki runā, ka kaut ko jūtot. Cik pērkonu ir, tik sasper kalnu. Zibeņo kā traks. Bija divas šūpoles – vienas pilskalnā, otras Elku kalna virsotnē, abās iespēra. Kalnā no vienas vietas ir avoti, varbūt tāpēc,” prāto Irēna. “Pirms piecpadsmit gadiem bija atbraukuši vācieši ar smalku

aparāturu – mērija strāvumus. Bultas rādīja uz Buses pilskalnu. Viņi prasīja, kas tur varētu atrasties. Teica, ka esot spēcīga enerģētika un pilskalni varētu būt kaut kā saistīti savā starpā. Domāju, mūsu senči savas svētvietas kurā katrā vietā vis nerīktēja,” sperot lielus soļus un novērtējot sēnes abās takas pusēs, stāsta saimniece.

Internetā izlasīju, ka Čāpuļu svētkalnam esot vāji izteikts reljefs un tas vispār neesot atraktīvs. Mikimausus, klaunus, izklaides un atrakcijas te patiesi nevar atrast. Lai novērtētu senču svētvietas, ir jāattīsta iztēle un interese par senatni. Irēna stāsta, ka Lūgšanu svētkalns

RŪPE PAR PILSKALNU. Čāpulišu saimnieks Māris Fomins un novada muzeja vēsturnieks Agris Dzenis spriež, kā sakopt Čāpulu pilskalnu un atdzīvīt senču rituālus Lūgšanu kalnā.

Māris katru svētdienu ņemot sveci un kāpjot kalnā. Kāpēc? “Tāpēc, ka esmu citādāks nekā pārējie. Nē, par tradīcijām es neko nezinu. Man pašam sava ticība. Šitā zeme ir mana ticība.”

atrodas uz ziemeļaustrumiem no pilskalna. Agris piebilst, ka ziemeļi ir baltu sakrālais virziens. Svētkalna virsotne ir plašāka nekā citiem elku kalniem. Ko tas varētu nozīmēt, tagad grūti spriest.

Vienā malā no lieliem laukakmeņiem izveidots aplis ar ugunsкура vietu centrā. Akmeņus esot ar traktoru atvilcis virs. “Tur, kur tie bērzi, padomju laikā bija vīstu kūts. Redziet, tie bērzi ir sastādīti simetriski un veido baltu zīmi – jumi. Pirms desmit gadiem kāda veca skolotāja uz šejieni atveda bērnus: gribot parādīt senču svētvietu. Viņa teica, ka bērzus pirms gadiem septiņdesmit, astoņdesmit iestādījuši veci cilvēki, kas zinājuši, kas šī ir par vietu. Agris uzmanīgi pēta apkārtni un pačamda augsnī zem izkustināta laukakmens. “Kultūrslāņa nav, tas nozīmē, ka kalns nebija apdzīvots. Tē tikai svinēja svētkus un upurēja dievībām.”

Brienu pakalna virsotnes miklo zemi, dziļi ieelpoju, paceļu rokas un cenšos iztēloties senču kultus. “Vai, meitiņ, tas bija tik šausmīgi sen,” līdzjūtīgi uz mani palūkojas Irēna. Godīgi sakot, tālāk par padomju laiku vīstu kūti, kas te lepni stāvējusi, mana iztēle nesniedzas, tāpēc dodu vārdu Agrim: “Kalns kā pasaules centrs un dievību mājoklis sastopams tikpat kā visu pasaules tautu mitoloģijā. Zvaigžņotās debess jumu – Debesu

kalnu, kurā mājāja vīrišķās dievības – sevišķi godāja senās indoeiropiešu jeb āriešu tautas, arī mūsu senči balti. Svētkalni ir tieši debesu kalna atdarinājumi. Ārieši svētkalnus ierīkoja savu dzīvesvietu tuvumā, lai ik brīdī sajustu dievišķā klātbūtni un atgādinātu sev par debestēva noteikto kārtību Visumā. Svētkalni Kurzemē visbiežāk tika dēvēti par elku kalniem. Nosaukums ir radniecīgs gotu vārdam *alh*, kas apzīmē svētvietu. Lielākajā daļā pasaules valodu vārda sakne *el* vai *al* apzīmē dievību. Kristīgās ticības ietekmē elku kalni mēdza pārtapt par baznīckalniem vai lūgšanu kalniem.”

Senču kults un sakrālais alus

Agris atklāj, ka svētkalnos līdz pat 14. gadsimtam tika svinēti gadskārtu svētki, kas saistīti ar debesu spīdekļu – dievadēlu – stāvokļa maiņu, un rīkotas tautas sapulces, kurās piedalījās visi pieaugušie, cienijamie pilsnovada vīrieši. Ja kāds bija noziedzies, aptraipījis savu vārdu un zaudējis tautas uzticību, viņa viedokli neviens vairs neņēma vērā. Aizliegums piedalīties sapulcē bija kā nicinājuma zīme. Sapulces vadīja svētnieki, kuru pareģojumi bieži izšķīra strīdīgus jautājumus. Visai sabiedrībai svarīgu jautājumu apsprie-

šana, tāpat kā noziedznieku tiesāšana, kas arī notika svētkalnos, tika uzskatīta par svētu, diženu nodarbi, un sapulcēs sanākušie vīri jutās kā pasaules kārtības noteicēju un sargātāju – debesu dievību debestēva un viņa gaišo dēlu – gribas pildītāji, skaidro Agris.

Būtiska svētkalnu ritu sastāvdaļa bija sakrālais mielasts, kas stiprināja gan vīru savstarpējās saites, gan viņu saikni ar dievībām. Zināms, ka miellasta sakrālais dzēriens bija medalus. Nē, viņa tolaik nebija. Ēdienu gatavoja uz svētkalna ugunsкура. Agris skaidro, ka, piemēram, senajiem semītiem bija raksturīgi sadedzināt upuri, bet balti to apēda – varbūt kādu kumosu iemeta ugunī, bet alu nedaudz izlēja zemē.

Upuris bija pārtikas produkti – pupas, kāposti, graudaugi. Iecienīts ēdiens bija putras. Mūsu senči tajos laikos turēja cūkas, aitas, kazas un liellopus. Ko viņi pielūdza? Agris skaidro, ka visdrošākās liecības ir par senču kultu. Dievs, Māra, Laima ir folkloras tēli, kas apritē ienāca vēlāk, bet aktīva saziņa ar mirušajiem, svētības saņemšana no veļiem bijusi kopš seniem laikiem. “Tie, kas tēvutēvu tikumus turēja godā un godāja veļus, saņēma svētību.” Sprototams, ka veļi bijuši klāt arī svētkalna sapulcēs un palīdzējuši atrast labāko problēmas risinājumu.

Šķērsojam pļavu nopakaļ Irēnai, kas apņēmusies atrast un mums parādīt upurakmeni. "Viens te gribēja akmeni aizvest, bet zinātāji viņam stingri pateica: neaiztiek, pat nedomā kerties klāt!" Akmens, šķiet, ir noslēpies no ļaužu acīm – meklējams neatradīsi. Apaudzis ar baltiem ķērpjiem un sūnām. Agris uzreiz pamana, ka tajā ir kaut kas iekalts, līnijas neesot dabiski veidojušās, tās esot cilvēka roku darbs. "Modernie tūristi uz šejieni nebrauc, viņus jau tādas lietas neinteresē, un labi vien ir. Pie mums nonāk tikai tie, kam patiesi vajag," saka Irēna. Meža cūkām gan svētkalns šķiet pietiekami atraktīvs – našķējoties ar sēnēm, tās uzarušas zemi.

Pētām stāvo pilskalnu, kas apaudzis ar biezu, teju vai mūžamežu. Pavasarī Čāpuļnieki kāpj debesīs, lai tecinātu bērzu un kļavu sulas. Seno kuršu pilsētvalsti apjož strauts – tā, ka pilskalns burtiski karājas pāri. Tas ir Kurzemieņu strauts, runā, ka bagātīgs ar zivīm. "Te ir zilie māli, ko tagad kosmētikā izmanto, visādās procedūrās," saka Irēna. Es piebilstu, ka tieši no zemes, sauļā pagrābts, māls ir iedarbīgāks nekā veikālā pirktais. Zilais māls remdējot kaulu un locītavu sāpes, likvidējot kāju pietūkumu, ādu padarot mīkstu un gludu. Agris prāto: cik dīvaini, Čāpuļu pilskalns nav minēts senajos rakstos. Varbūt ar nolūku, lai no lajiem noslēptu ko stipru?

Līdzko mums kaut kas neiet ar darbiem, vīri saka: "Māri, aizej pie savējiem."

Citi šķendējas, ka viņiem nevedas, bet es tik aizeju pie savējiem, un viss aiziet kā smērēts.

Māri, aizej pie savējiem!

Irēnai sirds sāp, ka novada pašvaldība nerūpējas par pilskalnu. Ulmanlaikā pagasts esot devis divus kalpus, kas vietējo māju saimniekiem palīdzējuši sakopt senču mājvietu. Turklāt saimnieki par savu rūpi dabūjuši nodokļu atlaides. Pilskalna pakājē Čāpuļnieki īpašnieki uzcēlušī gaumīgu koka verandu ar lielu kamīnu.

Ar tādu kā kovboja cepuri galvā, viltīgi smīnējams, mums tuvojas pats saimnieks Māris Fomins. Par savu svētkalnu viņš ir gatavs runāt stundām. "Tu zini, kas par lietu," viņš vērsas pie Agra. "Mēs savedām akmeņus, katram jābūt savā debesu pusē, kas nozīmē attiecīgo

gada laiku. Mums tie ir četri – Ziemas-svētki, Jāņi, Māras diena un Mārtiņi. Tātad akmeņiem jābūt konkrētā vietā – tieši tur, kur lec saule. Man jāzina, vai es pareizi saliku, vai tev ir tas astronomiskais kalendārs?"

Nejautāju, kā dzīvojas elku kalna pakājē, jo redzu, ka labi. Māris katru svētdienu ņemot sveci un kāpjot kalnā. Kāpēc? "Tāpēc, ka esmu citādāks nekā pārējie. Nē, par tradīcijām es neko nezinu, kā jūtu, tā daru, laikam muļķis esmu, man pašam sava ticība. Šitā zeme ir mana ticība. Redziet, tajā pilskalnā cilvēki ir dzīvojuši, sajutuši strāvojumu un atraduši to vietu. Tas, kas ir, tas ir," stāsta Māris un atklāj, ka visu ziemu, katru svētdienu svētkalnā iedegšot kuršu uguni.

Te jāpaskaidro, ka zemeslodes virsmas – garozas – uzbūve ir nevienādīga, tā sastāv no milzīgām pamatiežu plātnēm, kas atrodas nemitīgā kustībā, jo zeme ir dzīvs organisms, kas elpo. Vietām plātnes ir blīvas, vietām slāņi ir ieplaisājuši. Uz plātnēm iedarbojas dažādu virzienu spēki, tāpēc tās gan izplešas, gan saspiežas. Pienāk brīdis, kad vietās, kur zemeslodes garoza veidota no ieplaisājušiem slāņiem, akmens neiztur, tāpēc rodas plaisas un lūzumi. Lūzumi stiepjas tūkstošiem kilometru garumā, plaisas – tikai pāris kilometru. Pa lūzuma vietām Zemes virspusē nāk dažādu veidu enerģijas un informācijas plūsmas. Vietas, kas apdraud dzīvības

Māris jau sastādījis. Viņš prāto, ka varbūt uzliks kādu vējturi.

"Spēka līnijas ir tik stipras, ka te šķiras mākoņi," iesaucas Māris. "Par mākoņu šķiršanos varu galvot – par to liecina mana lauksaimnieka pieredze. Pirms gadiem mums bija lopi, labība. Pie manis kuļ, kamēr lietus mākonis staigā riņķī un citur gāž kā no spaiņiem. Mamma zvana no Kandavas: "Ko darāt?" Saku, kuļam labību, bet viņa dusmojas: "Ko tu mani māni?" Gādās arī otrādi – pie mums list, bet citur ne piles."

Māris uzskata: lai nu ko, bet baltu reliģiju vajag godāt. Pret svētvietām, it īpaši upurakmeņiem, jāizturas ar bijību. "Hruščova laikā manam kaimiņam Kārlim kopā ar kolhozniekiem lika pārvest upurakmeni uz citu vietu. Šie veda arī, bet nekur tālu netika. Pēc gadiem viņš vairs nevarēja atcerēties, kas tieši noticis, teica: piedzērāmijs vai traktors salūza, bet no vietas vairs netikām. Gribēju to akmeni aizstumt uz pareizo vietu, bet man teica, lai labāk neķeros klāt. Līdzko mums kaut kas neiet ar lauksaimniecības darbiem, man vīri saka: "Ei, Māri, aizej pie savējiem." Citi šķendējas, ka viņiem nevedas, bet es tik aizeju pie savējiem, un viss aiziet kā smērēts," stāsta Māris.

Stāvi uz svētkalns, runā ar veli!

Abi labi! Esot Kandavas pusē, ir jāaizbrauc uz otru novada pilskalnu un elku kalnu. Ceļā jūsmojam par Abavas senleju, kas prot pārsteigt – te tā negaidīti pārvēršas dziļā aizā, te uzvijas elpu aizraujošā augstienē. Ne velti šīs vietas dēvē par Kurzemes Šveici. Skatienu piesaista vairākas greznas savrupmājas – Kurzemes villas, ko esot sacēlušī lietuviešu biznesmeņi. Pašapzinīgi pļavā uz mums noraugās divi āži – viens balts, otrs melns.

Buses jeb Matkules pilskalns un Baznīckalns ir valsts nozīmes kultūras piemineklis – unikāls, labi saglabājies 13. gadsimta kuršu zemes Vanemas centrs. Vispirms uzkāpjam mazajā priekšvalnī, kas uzbūvēts 10.–13. gadsimtā. Nonākam uz tā sauktās cepures, kuru par īpašu atzini zinātnieks Totis, kas te izveidojis akmeņu labirintu. No tā paveras varens, vizuāli iespaidīgs skats uz Imulas upītes senleju. Agris ieslidina roku kurmjū rakumā, izvelk savādas formas akmentiņus un pasniedz man: "Māla lauska. Trauks veidots pēc 9. gadsimta. Kurmjū rakumos bieži var atrast senlietu fragmentus un vēsturiskas liecības."

LĪDZĀS DIEVĪŠĶAJAM.

Seno kuršu un
lībiešu svētvietas
bija katrā
sētā – tādas bija
pavardi un dižkoki
māju tuvumā, kur
tika godināti
ģimenes
sargātājkari,
senču veļi.

Agris stāsta, ka Buses pilskalnā nelieli arheoloģiskie izrakumi tikuši veikti tikai 20. gadsimta sešdesmitajos gados. Tātad arheologiem kurmjiem ir ko rakt. Pa ledus laikmeta upes gultni aizejam līdz diviem lieliem bedrīšu akmeņiem, kuros iedobes veidotas ap mūsu ēras 1. gadsimtu. Izmisīgi pa kabatām meklēju centus, ko ielikt ziedojumu traukā. Agris pastāsta, ka mītiskajā pasaules skatījumā akmens simbolizēja šo pasauli, kur savijas enerģija un matērija, vīrišķais un sievišķais, kā arī notiek labā un ļaunā sadursme (Sasatika Dievs ar Velnu/vidū jūras uz akmeņa). “Jūra nozīmēja izkļiedētās jeb smalkās matērijas pasauli, mirušo valsti, kurā notiek atdzimšana. Svētakmens kā centrs noderēja par rituāla vietu, kurā notika pasaules iemītnieku sazināšanās ar veļu valsti – aizsauli. Šā iemesla dēļ lieli svētakmeņi tiek dēvēti par velna akmeņiem. Kristīgās ticības ietekmē par velnu bija pārtapis Velina – ziemas saules, nāves un atdzimšanas sfēras pārzinātāja – vārds.”

Velnakmens, kas attīra no ļauna

Agris atklāj, ka lielākais un zināmākais svētakmens Kandavā ir Melderu velnakmens Abavas kreisajā krastā iepretī Čāpuļu pilskalnam. Akmens izmēri ir iespaidīgi: apkārtmērs 15 metri, augstums 1,9 metri. 20. gadsimta septiņdesmitajos gados arheoloģiskajos izrakumos tika atrasti 4. gadsimta bronzas aprocas fragmenti. Turklāt zeme pie akmens sedza nelielu akmeņu krāvumu, kas bijis izveidots,

lai ērtāk varētu uzkāpt akmens mugurā. Agris pieļauj, ka dižakmeni cilvēki kādreiz novietojusi uz vairākiem mazākiem akmeņiem.

Ja tas patiešām tā ir, Melderu velnakmeni varētu uzskatīt par seidu – somugru svētvietu, kādas ir sastopamas Somijas ziemeļos un Karēlijā. Novietojot dižakmeņus uz mazāku akmeņu paaugstinājuma – starp debesīm un zemi, iespējams, ticis pastiprināts svētakmens centra efekts. Agris piebilst, ka seno rituālu atskaņas ir saglabājis ticējums, ka velnakmens varot piepildīt pie tā klusībā izteiktās vēlēšanās, ja akmenim divas reizes apiet apkārt saules gaitas virzienā un vienu – pretēji.

Senvēstures pētnieks prāto, ka pie Melderu velnakmens senatnē, iespējams, atradies svētvietu komplekss. “Ziemeļaustrumos no akmens, dziļas gravas smilšakmens kraujā atrodas velna ala. Seno cilvēku pasaules skatījumā ala tika saistīta gan ar dzemdi, gan kapu – miršanu un atdzimšanu, kas nepastāv viena bez otras. Šīs norises, kā arī pazeme un ūdeņi atradās Velina sievas Zemesmātes jeb Māras pārzinā.” Savukārt blakus velna alai kraujā ir izdobts liels olas vai dzemdes formas padziļinājums.

Pēc Agra domām, velnamens svētvietās veikti iniciācijas vai pārtapšanas rituāli, kas sākušies alā, turpināti uz akmens un noslēgti uzkalniņā netālu no akmens. Rituālu mērķis, domājams, bijusi dziedināšana un garīgās izaugsmes veicināšana, alas kapā – dzemdē attīroties no ļaunā, bet pēc tam iegūstot zemes un debesu spēku, stāvot uz akmens.

Nemanot esam šķērsojuši nedro-

šu tiltiņu pār mutuļojošu upi. Buses pilskalna elku kalns atrodas Matkules pagastā. Drosmīgi raušamies augšup pa stāvu, apmēram piecpadsmit metru augstu kalnu, kura virsotne ir plakana un aizņem aptuveni simt kvadrātmetru. Plakanumu klāj kaļķakmens bruģis. Citi Kurzemes svētkalni nav bijuši bruģēti. Tajos izrakumu laikā atrastas ugunsgrauka bedres ar trauku lauskām un dzīvnieku kauliem. Abos kalna galos zaros iekārtas šūpoles. Ikviens var iešūpot savu laimi!

Baznīckalns dāsni dāļā savu svētību. Nostāsti vēsta, ka no Baznīckalna vedot apakšzemes eja uz pilskalnu otrā Imulas krastā. Otrā pasaules kara laikā vācieši norakuši kalna dienvidu nogāzi un ierīkojuši tur šaujamlaukumu. Lejā ir neliels baseins ar strūklaku, tālāk čalo ūdensdzirnavas. Tā diķa zilganzaļo krāsu, pēc Agra domām, visticamāk, radot sāļi.

Agris piekodina, ka, neuzzinājuši par Doru svētavotu, prom no Kandavas braukt nedrīkstam. Svētavots atrodas uz Kandavas un Talsu novada robežas. Tā dziednieciskās īpašības aktivizējas pirms Lieldienām. Šajā laikā smelts, ūdens saglabājas svaigs visu gadu. Ūdens īpaši līdzot pret acu kaitēm. Kopš seniem laikiem ir tradīcija avota tuvumā atstāt kādu velti – iesiet zaros dzīpariņu vai iemest ūdenī monētu. Uz laimi un atgriešanos. Ūdens iedarbībai nav tikai maģisks, bet arī racionāls skaidrojums – tajā ir augsts magnija sāļu saturs. Agris apliecina, ka ūdens ir ļoti garšīgs – ar vieglu sāļu piegāršu. Vēl viņam ir daudz kas pavēstāms par dziednieciskajiem Kandavas sēravotiem, bet tas jau ir cits stāsts. ■